

KORKEIN HALLINTO-OIKEUS
Korkein hallinto-oikeus, kirjaamo
PL 180
00131 Helsinki

korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

**VIITE: Korkeimman hallinto-oikeuden kirje Espoon ympäristöyhdistykselle, Diaarinumero 0302/1/19,
Päiväys 19.2.2019**

ASIA: Vastaselitys

Muutoksenhakija Espoon ympäristöyhdistys ry, kiittää mahdollisuudesta antaa vastaselitys ympäristöministeriön lausunnon johdosta, koskien tekemäänsä valitusta valtioneuvoston päätöksestä 5.12.2018 Euroopan unionin Natura 2000-verkoston Suomen ehdotuksen ja ilmoituksen täydentämisestä sekä Natura 2000 –alueiden tietojen tarkistuksista alueen FI0100092 Matalajärvi osalta.

Johdanto

Espoon ympäristöyhdistys ry (jatkossa ”Espyy”) on perustellut valituksessaan hyvin seikkaperäisesti, miksi on tärkeää niin kansallisella kuin EU-tasolla, että Suomi noudattaa lakia sekä komission luonto- ja lintudirektiivin toimeenpanon perusteena olevien luonnontieteellisten tietojen ilmoittamisesta antamia määräyksiä. Espyy viittaa esittämiinsä perusteluihin ja toteaa, että Ympäristöministeriö (jatkossa ”ministeriö”) vastineessaan keskittyy käytännössä puolustelemaan syitä tulkinnoilleen poiketa komission täytäntöönpanopäätöksestä Natura 2000 -alueiden tietolomakkeesta (2011/484/EU) (jatkossa ”täytäntöönpanopäätös”). Lausunnosta voi lukea suoraan, että ministeriö ei ole pitänyt velvollisuutenaan edes tutustua saatavilla olevaan, keskeiseen luonnontieteelliseen aineistoon ja korjata siinä esiintyviä virheitä. Tämä perehtymättömyys on aiheuttanut suoraan sen, että ajantasainen tieto ei ole välittynyt lomakkeeseen vaan se on suurimmalta osin alkuperäinen.

Ministeriön lausunnosta käy selkeästi ilmi, että se katsoo mahdolliseksi omalla tulkinnallaan sivuuttaa suuren osan perusteluista, jotka komissio esittää tietojen laatu- ja ajantasaisuusvaatimuksille. Näin ollen ministeriö esittää hyvin suppean näkemyksen siitä, millä tarkkuudella lähdeaineistoja pitää hyödyntää, lomakkeen tietoja täyttää ja miten näitä tietoja voidaan tai pitäisi voida hyödyntää. Kevyesti suhtaudutaan myös siihen, mikä tässä suhteessa voi olla puutteellisten tietojen merkitys esimerkiksi maankäytössä tai muissa hankkeissa, johon Espyy viittasi valituksessaan ja johon palataan vastaselityksen tarkemmissa perusteissa. Erityisen huomion ansaitsee se, että ministeriö ei näe mitään ongelmaa vertailukelpoisen tiedon vaatimuksen huomiotta jättämisessä, vaikka toimeenpanopäätös sen hyvin perustelee ja jonka Espyy näkee erittäin tärkeänä niin kansallisen kuin yhteisön tason suojelutavoitteiden toteuttamiselle.

Espyy korostaa, että mitä vähemmän ja valikoivammin saatavilla olevasta tiedosta, kuten alueella esiintyvistä lajistosta on ilmoitettu, sitä puutteellisempi kokonaiskuva syntyy alueen monimuotoisuudesta ja sitä heikommalla pohjalla on sen suojelu. Tämä koskee niin pakollisia kuin valinnaisia tietoja, joita

molempia on täysin perusteetta jätetty ilmoittamatta. Yksittäisen alueen suojelun lisäksi heikentää omaksuttu linja lopulta kansallisen suojelun tasoa yhteisön sisällä. Espyy pitääkin tätä kansallista tulkintaongelmaa edellä esitetyistä syistä niin merkittävänä, että se on tarvittaessa valmis viemään menettelyn komission tutkittavaksi.

Lausunnon tarkempi kommentointi

Seuraavassa kommentoidaan kohta kohdalta ministeriön esittämää vastinetta sen sisällön (kuvakaappaukset) mukaisessa järjestyksessä.

Ympäristöministeriön lausunto

Ympäristöministeriö esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa.

Valtioneuvoston päätöksellä 5.12.2018 täydennettiin luonnonsuojelulain 64 § 3 momentin nojalla Natura 2000 –verkostoon kuuluvan erityisten suojelutoimien alueen (SAC) FI0100092 Matalajärvi suojelun perusteena olevia luonnontieteellisiä, toisin sanoen luontodirektiivin liitteessä I mainittuja luontotyypppejä ja liitteessä II mainittuja lajeja koskevia tietoja. Valtioneuvosto päätti myös luonnonsuojelulain 64 § 1 ja 2 momentin nojalla ilmoittaa EU:n komissiolle saman alueen myös lintudirektiivin mukaisena erityisenä suojelualueena (SPA). Tähän ilmoitukseen sisältyvät lintudirektiivin mukaiset tiedot sisältyvät nyt myös tietolomakkeen kohtaan 3.1. Lintuja koskevissa tiedoissa ei siten ole kysymys tietojen täydentämisestä vaan Natura 2000 –verkostoon uutena SPA-alueena ilmoitetun alueen perusteista.

ESPYY: Valittajan näkemyksen mukaan sillä, onko kyse tietojen täydennyksestä vai uusien tietojen ilmoittamisesta ei voi olla merkitystä tietojen tasolle asetettujen vaatimusten noudattamisen suhteen. Espyy katsoo pikemminkin, että uuden alueen ilmoittamisen yhteydessä tulee voida edellyttää erityisen oikeellista ja kattavasti kerättyä tietoa, mikä nyt ei ole toteutunut.

Luontodirektiivin mukaisten SAC-alueen luontotyyppitietojen (tietolomakkeen kohta 3.1) päivittämisen osalta ministeriö toteaa ensinnäkin, että terrestristen luontotyyppien tiedot perustuvat osittain Metsähallituksen suorittamiin luontotyyppikartoituksiin vuodelta 2013 ja osittain kartta- ja ilmakuvatarkasteluihin. Alueen keskeisin valintaperuste on ollut luontotyyppi 3150 luontaisesti runsasravinteiset järvet. Tietolomakkeen kuvailutekstissä oleva maininta lähdevaikutteisuudesta viittaa nimenomaan järven lähdevaikutteisuuteen. Järveä ympäröivät ranta-alueet on kauttaaltaan luokiteltu luontotyyppisiin 7140 vaihtumis- ja rantasuot, 9080 metsäluhdet ja 91D0 puustoiset suot. Näistä viimeksi mainittu on lisätty tietoihin 5.12.2018 tehdyllä valtioneuvoston päätöksellä, muut luontotyypit ovat olleen suojeluperusteina jo alkuperäisessä Suomen verkostoehdotuksessa.

Luontotyyppiin 7160 lähteet ja lähdesuot luokiteltavissa olevia kohteita ei alueelta sen sijaan ole löydetty. Valittajan kuulemisvaiheessa toimittamassa aineistossa asiaa ei ole edes mainittu. Kyseisen luontotyypin esiintymiä ei ilmene myöskään yhdistyksen jättämästä valituksesta.

Koko kyseinen Natura 2000 -alue on Metsähallituksen Luontopalveluiden hallinnassa ja kuuluu Nuuksion kansallispuistoon. Näin ollen alueen luontotyyppien kasvillisuutta ja soiden hydrologiaa suojaavat sekä kansallispuistoja koskevat luonnonsuojelulain rauhoitusmääräykset, että Natura 2000 –verkoston heikentämiskieltoa ja vaikutusten arviointia koskevat säännökset. Matalajärven Natura 2000 –alue on siten kauttaaltaan sen luontoarvot tehokkaasti turvaavien säännösten piirissä.

Ministeriön näkemyksen mukaan luontotyypin 7160, lähteet ja lähdesuot lisäämiselle alueen suojeluperusteisiin ei ole ollut asianmukaisia perusteita, ja ministeriö pitää valituksessa esitettyä vaatimusta perusteettomana.

ESPY: Lausunnossa viitatut (tosin kohdassa 4.5 ilmoittamatta jätetyt) selvitykset eivät ole peruste sivuuttaa parasta ajantasaista tietoa. Valittaja on perusteluissaan kohdan 3.1 osalta nimenomaan viitannut uusimpaan käytettävissä olleeseen tutkimusaineistoon, josta käy selvästi ilmi myös Matalajärveä ympäröivän suoalueen kyseistä luontotyyppiä vaativa ja ilmentävä lähdelajisto. Myöskään lausunnon viittaus vain järven lähdevaikutteisuudesta päivittämättömässä kuvailutekstissä ei ole relevantti, sillä se ei ainakaan poissulje lähteisyyden esiintymistä myös järven välittömässä läheisyydessä, päinvastoin. Mm. erityisesti suojeltavan koskikorentolajin riippuvuus elinympäristönsä lähdevaikutteisuudesta on tärkeä alueen suojelussa huomioitava asia. On tärkeä huomata, että koska Natura-statuksen johdosta LSL 47§ mukaista suojelurajausta ko. lajille ei ole nähty tarpeelliseksi, on suojelun toteutumisen varmistamiseksi myös käytännössä luontotyyppi siksikin perusteltua ja johdonmukaista huomioida alueen suojeluperusteena. Toisin kuin ministeriö väittää, ei luontoarvojen suojelu ole turvattu ilman että ne on tunnistettu, mikä ainoastaan loogisesti voi mahdollistaa niiden huomioinnin, mikä on yksi lomakkeen päätarkoituksista.

=> Koska uusi tutkimustieto osoittaa suoalueen lähteisyydestä riippuvaisen lajiston ja täytöntöönpanopäätös edellyttää alueella esiintyvien luontotyyppien ilmoittamisen, on sille laillinen peruste. Mikäli ministeriöllä on näkemys luontotyypin jotenkin muuten rajallisesta merkityksestä, tulee se huomioida arviontikriteerein eikä jättää luontotyyppiä ilmoittamatta.

Lintudirektiivin mukaisten, tietolomakkeen kohdassa luokiteltujen 3.2 kohdassa luetteltujen SPA-alueen suojeluperusteiden osalta ministeriö toteaa, että luettelo on laadittu Metsähallituksessa asiantuntija-arviona kymmeniä vuosia lintuihin erikoistuneen suojelubiologin toimesta. Sitä ovat kommentoineet Suomen ympäristökeskuksen tutkijat sekä Matalajärveä Espoon kaupungin tilauksesta tutkineet konsultit.

Keskeisimpänä tietolähteenä on ollut BirdLife Suomen ylläpitämä Tiira-havaintotietojärjestelmä. Tästä osoituksena voidaan pitää jo sitä seikkaa, että monien tietolomakkeella ilmoitettujen lajien yksilö- tai parimäärätiedot ovat täsmälleen samoja, kuin mitä kyseisen havaintojärjestelmän tärkeyttä korostava valittajakin esittää.

Tietolomakkeen lajiluettelon tavoitteena on ollut kuvata kyseisen järvi- ja kosteikkoelinympäristön kannalta oleellinen lajisto, jota siellä säännöllisesti esiintyy ja esittää niiden keskimääräiset pari- tai yksilömäärät. Sen tavoitteena ei ole ollut listata kaikkia mahdollisia alueella havaittuja lintulajeja tai lajien mahdollisimman suuria yksilömääriä, kuten vaikuttaa olevan kyse valituksen liitteenä ja kuulemisvaiheessa esitetyissä luetteloissa. Komission täytäntöönpanopäätöksen (2011/484/EY) kohdassa 3. *Tiedot alueen ekologiasta* todetaan, että SPA-alueiksi luokitelluista alueista ilmoitetaan asiaankuuluvat tiedot. Siinä myös todetaan *kohdassa 3.2*, että lajien populaatioiden minimi- ja maksimiarvojen olisi oltava keskiarvoja usean vuoden ajalta, eikä ääriarvoja.

Asiaankuuluvina lajeina on tietolomakkeen lajiluettelon laadinnassa pidetty kyseistä elinympäristöä säännöllisesti pesimä- tai ruokailualueenaan käyttävää lintulajistoa. Esimerkiksi päiväpetolinnuista luetteloön sisältyvät *ruskosuohaukka, kalasääski ja nuolihaukka*. Ministeriön käsityksen mukaan valituksen liitteessä vaaditut yhden tai muutaman yksilön lisäykset, vaikka ne perustuisivatkin alueen lintutornista tehtyihin havaintoihin, *haarahaukan, kotkien, jalohaukkojen, hiirihaukan, piekanan tai pöllöjen osalta* eivät ole tässä yhteydessä relevantteja. Sellaisia eivät ole myöskään satunnaisten harvinaisuuksien, kuten esimerkiksi *avosetin tai ruokosirkkalinnun* tiedot sen enempää kuin suurinakin yksilömäärinä arvioidujen muuina aikoina laajoilla alueilla liikkuvien lajien tiedot.

Ministeriö toteaa lisäksi, ettei tietolomakkeen populaatiotiedoilla ole ratkaisevaa merkitystä alueen suojelutavoitteiden tai toimenpiteiden määrittelyn näkökulmasta. Ne eivät esimerkiksi määrittele sitä maksimi- tai minimitavoitetasoa, joka alueella tulisi olla. Lintulajien kannat muuttuvat ajan kuluessa monista tekijöistä johtuen. Lukumäärätietoa tärkeämpänä informaationa voidaan pitää alueen merkityksen arviointia kullekin lajille. Huomionarvoista on, että niidenkin lajien kohdalla, joille valittaja esittää tietolomakkeella esitettyä suurempia yksilömääriä, alue on luokiteltu tietolomakkeessa luokkiin A (erittäin tärkeä) tai B (hyvin tärkeä).

Kokonaisuutena ministeriö katsoo, että päätös on SPA-alueen lajitietojen osalta perustunut asianmukaiseen tieteelliseen selvitykseen ja että tietolomakkeen kohdassa 3.2. esitetyt tiedot sisältävät asiaankuuluvat, kyseisen alueen keskeisiin luontoarvoihin liittyvät tiedot alueen merkityksestä. Päätöstä ei voida pitää lainvastaisena valituksessa esitetyn perustein.

ESPY: Aluksi valittaja toteaa, että ministeriön lausunto osoittaa hyvin sen ongelman, joka seuraa tietolähteiden ilmoittamatta jättämisestä, eikä se tuo edelleenkaan aiheeseen sellaista tarkkuutta ja läpinäkyvyyttä, joka mahdollistaisi ulkopuoliselle tehdyksi väitetyn arvion enemmän tarkastelun. Ainoa päätelmä, joka voidaan tehdä, on että lausunnon vastaisesti Tiira-havaintotietojärjestelmä asiaankuuluvista tiedoista puuttuu suurin osa, eivätkä lausunnon mainitsemat satunnaiset yhtäläisyydet ongelmaa poista.

Valittaja viittaakin suoraan valituksessaan esittämiinsä kattaviin perusteluihin ja lajistoon, joka toisin kuin ministeriö antaa ymmärtää, ei ole satunnaista vaan Tiira-havaintotietojärjestelmän usean vuoden tilastoista alueelle säännöllisesti ja osin hyvin runsaastikin esiintyväksi todennettua. Suurin osa niistä ei ole yksittäisiä harvinaisuuksia vaan lintudirektiivin perusteella usealla kriteerillä ilmoitettavaksi perusteltuja ja sellainen väite ei missään nimessä tekisi hyväksyttäväksi lomakkeen osoitettua, kokonaisvaltaista vajavaisuutta.

Valittajan antamat tiedot vastaavat nimenomaan Lintudirektiivin 4. Artiklan 2. vaatimukseen, joka vaatii kiinnittämään muuttavan lajiston lisäksi erityistä huomiota niille merkittäviin kosteikkoihin, joista Matalajärvi on Suomen tärkeimpiä. Tämän vaatimuksen ministeriö on omalla yksipuolisella päätöksellään, kuten lausunnosta ilmenee, katsonut voivansa sivuuttaa. Suora näyttö siitä on, että lausunto toteaa asiaankuuluvaksi vain ruokailevan ja pesivän lajiston - täysin Lintudirektiivin vastaisesti.

Valittaja toteaa, että se mitä ministeriö vastineessaan lajien asiaankuuluvuuden ja olennaisuuden osalta väittää, on perusteetonta ja nostaa valituksestaan tässä vain muutaman karkeimman esimerkin:

- Kurjen (*Grus grus*) osalta Matalajärven, toisin kuin esim. Siikalahden, tietolomake ei totea muuttavia yksilöitä lainkaan, vaikka komissio sitä edellyttää ja vaikka Tiira-havaintotietojärjestelmästä löytyy havaintoja useilta vuosilta useista sadoista ja tuhansista yksilöistä niin syys- kuin kevätmuuton osalta (valittajan esittämä maksimimäärä on vain yksi niistä).

- Luettelosta täysin puuttuvalle tervapääskylle (*Apus apus*) Matalajärvi on Tiira-havaintotietojärjestelmän perusteella pysyvästi Espoon selkeästi tärkein kohde, mikä johtuu nimenomaan alueen suojeluperusteina olevien seikkojen ihanteellisuudesta lajille.

- Suurimmat syysmuuton aikaiset haapanan (*Anas penelope*) määrät Tiira-havaintotietojärjestelmässä ovat säännönmukaisesti juuri Matalajärveltä, mutta tämäkin laji puuttuu kokonaan tietolomakkeelta.

Mitä tulee vastineen painottamaan tietojen keskiarvovaatimukseen, tulisi ministeriön itse noudattaa siinä tiettyä linjaa, jos se siihen vetoaa. Kuitenkin tietolomakkeessa on ilmoitettu mm. valkoposkihanhen osalta sama maksimimäärä kuin valituksessakin, eikä keskiarvoa. Lisäksi valittaja toteaa, ettei sen tarkoituksena ole ollut korostaa maksimimääriä, vaikka niitä joidenkin lajien osalta taulukossa olisi. Ministeriöllä ei myöskään ole puutteiden perusteluksi esittämäänsä yhtenäistä linjaa lausunnossaan tulkitsemiensa ns. tavallisten muuttolajien osalta, minkä tämä valkoposkihanhen mukanaolo osoittaa.

Valittaja kannustaa ministeriötä tarkastelemaan käytettävissä olevan tiedon kattavasti ja tekemään siitä tarvittavat keskiarvoistukset (se ei ole yhdistyksen tehtävä), mutta olennaisinta on, että useana vuonna merkittävässä määrin esiintyvien lajien poisjättäminen ei ole lain mukaista.

Valittaja katsoo valituksen ja edellä tuotujen esimerkkien kiistatta osoittavan tietolomakkeen merkittävät puutteet, eivätkä lausunnon selitykset anna aihetta käsityksen muuttamiseen. Kokonaisuudessaan silmiinpistävää on tietojen sattumanvaraisuus ja heikko laatu. Keskeisin ongelma on, että alueen poikkeuksellisen suuri merkitys juuri muuton- ja levähdysenaikaisena kohteena ja valtavalle lajikirjolle jää dokumentoimatta. Se on aivan yksiselitteisesti lintudirektiivin vastaista ja seurauksena on, että yksi sen keskeisistä tavoitteista eli suojelutarpeen huomiointi ei ole mahdollista lain edellyttämällä tavalla esimerkiksi maankäytössä ja erilaisten toimenpiteiden aiheuttamien häiriöiden arvioinnissa.

=> Valittaja toteaa, että ministeriö luettelee lausunnossaan monia omaehtoisia ja hyvin rajoittuneita tulkintojaan, jotka selittävät miksi tiedot ovat niin puutteellisia, mutta joihin valittaja ei usko komission

yhtyvän. Tietolomakkeen kohdan 3.2. tiedot eivät täytä lain vaatimuksia, ja valittaja edellyttää niiden korjaamista, jo kohteen erikoisarvon huomioiden, tinkimättömästi parhaalle mahdolliselle tasolle.

Muiden tärkeiden kasvi- ja eläinlajien tiedot tietolomakkeen kohdassa 3.3. ovat komission täytäntöönpanopäätöksen mukaan valinnaisia, ts. niiden ilmoittaminen on toivottavaa, mutta ne eivät ole lajeja, joiden mukaan alueen suojeluperusteet ja päätöksen oikeusvaikutukset määrittäisivät. Niitä koskevat tiedot tai niiden puuttuminen eivät sen vuoksi ylipäättään vaikuta päätöksen lainmukaisuuteen ja ministeriön käsityksen mukaan valitus tulisikin jättää tältä osin tutkimatta.

Ympäristöministeriö esittää ainoana perusteluna 3.3. tietojen poisjättämiselle sen, että ne ovat valinnaisia ja että niiden osalta uusimman tiedon täydellinen laiminlyönti ei olisi laillisuusongelma. Espyyn näkemys on kuitenkin se, että valinnaisuus ei ole irrallinen asia, vaan täytäntöönpanopäätöstä tulee tulkita niin, että jos kohta 3.3 on otettu käyttöön joidenkin lajien osalta, niin silloin muiden tiedossa olevien tärkeiden lajien ilmoittamatta jättämisellä rikotaan päätöstä ("Kaikki muut tärkeät kasvi- ja eläinlajit, jotka ovat oleellisia alueen suojelun ja hoidon kannalta"). Laillisuutta arvioitaessa tulee myös huomioida valituksessa esille tuotu täytäntöönpanopäätöksen esittämä vertailukelpoisuuden vaatimus tässäkin suhteessa.

Koska tietolomakkeessa on ilmoitettu alueelle ominaisia kasveja, tulisi linjaa noudattaen huomioida muutkin nykyään tiedossa olevat tärkeät, suojelun ja hoidon kannalta oleelliset kasvit. Lisäksi on selvää, että esimerkiksi Espoon todennäköisyydellä merkittävämmäksi arvioitu viitasammakkokanta on riippuvainen alueen suojelusta ja hoidosta. Viitasammakko on tiukasti suojeltuna tärkeä laji, jolle nimenomaan suurimmat populaatiot ovat merkittäviä, mikä tekee juuri tämän alueen niille tärkeäksi.

Lepakoita on Natura-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä tutkittu laajasti ja valituksen liitteinä olevissa raporteissa todettu alueen, johon Natura-alue kuuluu, poikkeuksellinen merkitys niille. Koska mm. Matalajärven lukuisissa tutkimuksissa todettu hyönteispopulaatioiden runsaus on näille tiukasti suojelluille lajeille keskeisessä osassa ja riippuu vahvasti alueen suojelusta, on selvää, että lajit ovat oleellisia ja niiden poisjättäminen on erinomainen esimerkki siitä, miten kielteisesti poisjättäminen vaikuttaa mahdollisuuteen ottaa ekosysteemi kokonaisuutenaan huomioon. Lisäksi se rikkoo vertailukelpoisuusvaatimusta vastaan, sillä esim. vertailuaineistona valituksessa käytetyssä Siikalahden tietolomakkeessa on vaatimatonkin lepakkolajisto huomioitu, kuten myös uhanalaiset hyönteislajit. (Matalajärvellä on jätetty huomiotta jopa erityisesti suojeltu, alueen suojeluarvoja nimenomaan edustavaa laji).

=> Espy toteaa, että jättämällä suurimman osan muista tärkeistä ja suojelulle ja hoidolle oleellisista lajeista ilmoittamatta ilman asiallista perustetta, ministeriö heikentää alueen suojelun toteuttamista eikä täytä edellä esitetyin perustein täytäntöönpanopäätöksen vaatimuksia.

Tietolomakkeen kohdan 4.3. (Uhat, kuormitukset ja toimet, joilla on vaikutusta alueeseen) osalta ministeriö toteaa, että lomakkeessa on ilmoitettu, toimeenpanopäätöksen suositusten mukaisesti, alueen kannalta tärkeimmät vaikutukset ja toimet. Erityisesti on kiinnitetty huomiota alueen tärkeimmän luontotyyppin *3150 luontaisesti runsasravinteiset järvet* kannalta kriittisiin vaikutuksiin, kuten vesistöä kuormittaviin tekijöihin. Lisäksi on kirjattu eräitä ihmistoiminnasta aiheutuvia häiriötekijöitä. Valituksessa uhkatekijöiden pääluokkatasolla esiin tuodut kirjaukset eivät toisi oleellisesti uutta tai täsmällisempää tietoa. Lisäksi on todettava, että merkitykseltään suurten vaikutusten määrä on komission täytäntöönpanopäätöksen ohjeistuksessa rajoitettu viiteen.

Ministeriö toteaa lisäksi, ettei tietolomakkeen kyseisellä kohdalla myöskään ole sellaisia vaikutuksia, että esim. vaikutusten arviointi olisi kohdennettava juuri niihin vaikutuksiin, tai että alueen suojelutoimet määritettäisiin juuri näiden, lomakkeelle kirjattujen tekijöiden vuoksi. Tiedot ovat luonteeltaan enemmän informatiivisia ja suunta-antavia. Suojelutoimet on joka tapauksessa aina määriteltävä siten, että ne vastaavat suojeluperusteena olevien lajien ja luontotyyppien ekologisia vaatimuksia. Hankkeiden ja suunnitelmien vaikutusten arvioinnissa puolestaan on aina tarkasteltava kaikki sellaiset tekijät, jotka voivat merkittävästi vaikuttaa alueen suojeluperusteisiin riippumatta siitä, millaisia uhkatekijöitä tietolomakkeella on mainittu.

Ministeriö ei näin ollen pidä valituksessa esitettyjä väitteitä ja vaatimuksia perusteltuina ja katsoo, ettei päätöstä voi pitää niiden johdosta lainvastaisena.

ESPY: Valittaja toteaa, että ministeriö selvästi vähättelee (monen muun vaatimuksen ohella) lomakkeen edellyttämiä uhkatekijöitä ja pitää tietoja käytännössä merkityksettöminä, päättäen että niiden päivittäminen ei olisi olennaista. On kuitenkin selvää, että komission vaatimuksella ilmoittaa uhkatekijät on perustelunsa nimenomaan suojelua vaarantavien seikkojen huomioimiseksi, eikä ilmoittaminen ole valinnaista. Valituksessa on tuotu esille uhkien suhteen muuttunut, yleisesti tiedossa oleva tilanne erityisesti alueen maankäytön osalta ja selkeästi perusteltu niiden merkitys ja huomioinnin tarve suojelun toteuttamiseksi.

=> Valittaja viittaa valituksen perusteisiin ja vaatii että erityisesti alueen tultua ilmoitetuksi SPA-alueena on uhat tästä näkökulmasta välttämätöntä päivittää valituksessa mainittujen häiriöiden ja haittojen osalta, jotta päätös olisi lainmukainen.

Tietolomakkeen valinnaisen kohdan 4.5. Tietolähteet tarkoituksena on ilmoittaa alueeseen liittyvät oleelliset julkaisut ja tieteelliset aineistot. Valituksen liitteessä ja kuulemisvaiheessa ministeriölle toimitetut satojen sivujen laajuiset aineistot sisältävät suurelta osin muita kuin alueen suojeluperusteita koskevia tietoja. Osasta esitettyä viiteaineistoa ei vaikuta löytyvän minkään laista yhteyttä käsiteltävänä olevan alueen suojelun perusteen oleviin luontotyyppeihin tai lajeihin. Tällaisia ovat esim. valituksen lähdeluettelon kohdassa 12 olevat otteet perhoshavainnoista ja kohdassa 18 oleva esitys pääkaupunkiseudun faunasta.

Ministeriö toteaa, että valituksessa esitetyn luettelon lähdeviitteet eivät tuo oleellista lisätietoa päätöksen valmistelun yhteydessä käytettyihin aineistoihin ja sisältävät osin ilmeisen epäoleellisia lähteitä käsiteltävänä olevan asian kannalta, eikä päätöstä voi pitää tältäkään osin lainvastaisena.

ESPY: Kuten valituksessa on tuotu esille ja lausunto monessa kohtaa vahvistaa, on oleellisten lähtötietojen kartoituksen ja käytön laiminlyönti tärkeänä syynä luonnontieteellisten tietojen puutteellisuuteen. On myös edellä osoitettu, että käytettyjen tietolähteiden osittainen tai täydellinen ilmoittamatta jättäminen on päätöksen oikeellisuuden arvioinnin ja tietolomakkeen käytön kannalta ongelmallista. Ei voida pitää

täytäntöönpanopäätöksen tavoitteen tai yleisen päätöksenteon läpinäkyvyyden mukaisena, että kun vapaaehtoinen kohta 4.5 on otettu käyttöön, siinä ilmoitetaan tietoja väärin tai puutteellisesti.

Lausunnosta on luettavissa, että osa toimitetuista aineistoista olisi liian pitkiä ja vaivannäön välttämiseksi ne voitaisiin sivuuttaa. Vaikka se ei ole hyväksyttävä lähtökohta valittajan näkökulmasta, niin todettakoon että lausunnossa mainittujen kahden lähteen yhteydessä on annettu sivut tai olennainen sisältö tarkastelun avuksi. Näissä käsitellään alueella esiintyviä uhanalaisia lajeja, jotka ovat kohdan 3.3. mukaisia tärkeitä lajeja, mikä olisi selvinnyt niihin tutustumalla.

Esimerkkejä varmuudella olennaisista julkaisuista, jotka kaiken lisäksi ovat olleet helposti saatavilla, ovat alueeseen vaikuttavan kaavoituksen luontoseelvitykset ja Espoon kaupungin alueen luontoarvoja käsittelevät julkaisut. Todettakoon, että valittaja ylipäätään katsoo kartoittaneensa parhaan saatavilla olevan luontotiedon ministeriön puolesta ja paheksuu sitä, ettei sitä ole katsottu tarpeelliseksi hyödyntää.

Olennaisimpana puutteena on uuden SPA-alueen kyseessä ollessa Tiira-havaintotietojärjestelmän käytön vähintäänkin pääasiallinen laiminlyönti. Vaikka lausunnossa muuta väitetäänkin, ilmoitettujen tietojen taso vahvistaa, että puute on tosiasia ja tietolähteenä on oletettava aivan ilmeisesti käytetyn kohdassa 4.5 lueteltuja vanhentuneita tietolähteitä.

=> Valittaja pitää perusteltuna vaatia, että ministeriö tutkii huolella parhaan saatavilla olevan luontotiedon ja päivittäessään tietolomakkeen saattaa myös tietolähteet ajan tasalle jo informatiivisuusnäkökulmastakin.

Yhteenveto

Ympäristöministeriö toteaa vielä lopuksi, että Natura 2000 –alueiden tietolomakkeiden luonnontieteellisten tietojen päivittäminen on jatkuvaa toimintaa ja tavoitteena on sitä koskevien päätösten tekeminen kuuden vuoden välein, mikä vastaa luonto- ja lintudirektiivin raportointivelvoitteita. Tietojen ajantasaistamisen mahdollistava kansallinen lainsäädäntö tuli voimaan 1.1.2015.

Ympäristöministeriö katsoo edellä esitettyyn viitaten, että valituksessa ei ole tuotu esiin mitään sellaista, jonka vuoksi päätöstä voitaisiin pitää lainvastaisena ja valitus tulisikin osin jättää tutkimatta ja kokonaisuudessaan hylätä.

ESPPY: Valittaja viittaa valituksessa esittämiinsä perusteisiin komission ajantasaisuusvaatimuksen suhteen ja toteaa, ettei ministeriö voi yksipuolisesti sanoutua irti siitä tai tietojen laadusta vedoten täysin omaan yksipuoliseen ja perustelemattomaan tulkintaansa jatkuvasta toiminnasta.

=> Yhteenvetona valittaja toteaa kiinnittäneensä valituksessaan huomiota lukuisiin täysin selkeisiin lainvastaisuuksiin, joita se vaatii korjattaviksi. Paitsi ettei lausunto kumoa valituksen perusteita, ei se myöskään jätä epäselväksi ministeriön yleistä linjaa minimoida ilmoitettavien tietojen määrä ja laatu huolimatta tämän linjauksen kielteisistä vaikutuksista suojelun toteutumiseen kansallisella tasolla. Valittaja näkee KHO:n päätöksellä suurta merkitystä sille, voidaanko yksipuolisella kansallisella tulkinnalla kävellä komission esittämien vaatimusten yli.

LISÄTIEDOT

Juha Solantie, hallituksen jäsen, Espoon ympäristöyhdistys, puh. 050 458 2359,

juha.solantie@welho.com

ALLEKIRJOITUKSET

Espoossa 28.3.2019

Espoon ympäristöyhdistyksen puolesta

Maria Sirviö

varapuheenjohtaja

Anni Simola

taloudenhoitaja